

SECUNDAIR ONDERWIJS

Onderwijsvorm: **BSO**

Graad: **derde graad**

Jaar: **eerste en tweede leerjaar**

Studiegebied: **Kleding**

FUNDAMENTEEL GEDEELTE

Optie(s): **Moderealisatie en -verkoop**

Vak(ken):

AV Plastische opvoeding	2 lt/w
--------------------------------	---------------

Vakkencode: **EX-a**

Leerplannummer: **2002/179**
(nieuw)

Nummer Inspectie: **2002/28//1/L/SG/1/III/ /D/**

INHOUD

visie.....	2
beginsituatie	3
algemene doelstellingen.....	4
leerplandoelstellingen / leerinhouden.....	5
pedagogisch-didactische wenken en timing.....	9
minimale materiële vereisten.....	12
evaluatie	13
bibliografie	14

VISIE

Het vak Plastische opvoeding is algemeen vormend en beoogt betrokkenheid en een kritische opstelling van de leerlingen ten opzichte van de beeldende kunsten (in ruime zin), tegenover de maatschappij en de eigen leefwereld.

In de optie Moderealisatie- en verkoop (BSO) worden in opdrachten Plastische opvoeding linken gelegd naar de gevolgde specialiteit (kleding, mode, etaleren...). De leerlingen worden gevoelig gemaakt voor de beroepsgebonden beeldende, esthetische en creatieve aspecten en mogelijkheden.

De leerlingen leren de beeldtaal inzichtelijk en doelgericht gebruiken. Zij ontwikkelen een zekere zelfstandigheid bij de uitvoering van opdrachten die in het teken van de gevolgde beroepsopleiding staan.

BEGINSITUATIE

De leerlingen hebben de doelstellingen van het 1ste en 2de jaar van de 2de graad verworven en kunnen deze toepassen.

Die attitudes, kennis en vaardigheden inzake de beeldtaal (waarneming, beeldende middelen, technieken en materies) vormen de basis die verder ontwikkeld en uitgediept wordt naar inzichtelijk toepassen in functie van de gevolgde specialisatie.

De leerlingen leren omgaan met beelden. Via het doelgericht verzamelen, interpreteren en creatief verwerken van diverse beeldende informatie kunnen zij tot eigen realisaties komen (expressief, illustratief, decoratief...).

De basiskennis en -vaardigheden van de in een 3de graad, optie Moderealisatie- en verkoop, instromende leerlingen kan verschillen. Leerlingen die een 2de graad de optie Moderealisatie en -presentatie succesvol afwerkten beschikken over een goede basis terwijl een andere groep "nieuwkomers" (leerlingen die instromen vanuit opties waar het vak Plastische opvoeding niet aan bod komt) nauwelijks voorkennis heeft. Het 1ste jaar van de 3de graad moet daarom ingezet worden met een herhalingsperiode (inhouden en vaardigheden uit de 2de graad).

ALGEMENE DOELSTELLINGEN

De taak van de Plastische opvoeding is enerzijds algemeen vormend vermits de inhouden die in het vak aan bod komen fundamentele elementen binnen onze sociaal-culturele en cultuurhistorische beleving bevatten (beeldtaal in de ruime zin van het woord).

Inzichten in de esthetiek van textieldesign, klederdracht, modetrends ... (zowel historisch als hedendaags) vormen een geschikt uitgangspunt.

Anderzijds wordt vakgericht gewerkt en komen de artistieke en creatieve componenten aan bod.

De leerling:

- verwerft inzicht in de beeldtaal en kan beeldende middelen, materies en technieken optiegericht toepassen;
- verdiept verworven basiskennis en -vaardigheden betreffende visuele waarneming;
- kan zelfstandig elementen van de beeldtaal als expressie- en communicatiemiddel toepassen;
- kan diverse vormen van beeldende kunst waarderen en kan verbanden met stijlen in de textieldesign, kleding, mode... beschrijven;
- is in staat zich te documenteren i.v.m. modetrends en -stijlen en kan ze visueel weergeven;
- is in staat persoonlijke ervaringen, gevoelens en stijl te verwerken in eenvoudige ontwerpen (optiegebonden).

Specifiek binnen de optie Moderealisatie- en verkoop:

naast het realiseren van de algemene doelstellingen Plastische opvoeding worden voortdurend linken gelegd naar de gevolgde specialiteit toe. Beeldende, esthetische en creatieve aspecten binnen het vakgebied kleding en mode komen daarbij aan bod.

Vakoverschrijdende eindtermen (VOET).

Daarnaast levert de leraar (ook diegene van het vak dat in dit leerplan aan bod komt) mede zijn bijdrage tot de realisatie van de **vakoverschrijdende eindtermen (VOET)**. Vakoverschrijdende eindtermen zijn minimumdoelen die niet specifiek behoren tot een vakgebied, maar onder meer door middel van meerdere vakken of onderwijsprojecten kunnen worden gerealiseerd. Zij zijn in eerste instantie een opdracht voor het hele schoolteam. Om uit te maken hoe alle vakoverschrijdende eindtermen op schoolniveau kunnen gerealiseerd worden, zijn afspraken nodig tussen de collega's van alle vakken. Het is aangewezen om deze afspraken formeel vast te leggen.

In sommige vakken kunnen bepaalde VOET uitdrukkelijker aan de orde komen dan in andere.

Leerplannen kunnen dan ook verwijzingen naar VOET bevatten als de binding tussen de vakgebonden doelstellingen en de VOET evident is. Indien de vakgroep nog andere VOET realiseerbaar acht binnen een vak, wordt dit vastgelegd in een verslag waarin zowel de visie en de planning zijn opgenomen.

Bij de aanvang van het schooljaar maakt de leraar een oordeelkundige keuze van de leerinhouden waarmee hij de vakgebonden en vakoverschrijdende doelstellingen wil realiseren (bij voorkeur na overleg met de vakgroep) en stelt een **jaar(vorderings)plan** op waarin hij de leerstof op een evenwichtige wijze verdeelt over het beschikbare aantal lestijden.

LEERPLANDOELSTELLINGEN / LEERINHOUDEN

PLASTISCHE OPVOEDING

1ste leerjaar: 2 lestijden/week, 2de leerjaar: 2 lestijden/week

(u) = uitbreidingsdoelstelling

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerling:	LEERINHOUDEN
	waarneming	<i>Zie ook hoofdstuk Pedagogisch-didactische wenken en timing – “leerinhouden”.</i>
1	kan gericht en ontledend kijken, actief zien, observeren, in zich opnemen en het waargenomen beeld beschrijven.	1 waarneming <ul style="list-style-type: none"> • kijken en zien (bv. observatievermogen - actief zien - in zich opnemen - zichtbaar maken van waargenomen werkelijkheid) • vlak (punt, lijn, structuur...) • materie • ruimte (schaduw - maten, verhoudingen - ruimte, perspectief, vormen...) • toepassingen in optiegerichte opdrachten
	beeldende middelen	
2	verwerft inzicht in de beeldende middelen “ vorm ”, “ vlak ” en “ lijn ” en kan ze toepassen in optiegerichte opdrachten.	2 beeldende middelen <ul style="list-style-type: none"> • ruimte (bv. voor – achter, boven – onder, tussen, overlappen, vertakken, hol – vol, ordenen...) • perspectief • richting (bv. verticaal, horizontaal, schuin...) • vormen en vervormen (bv. regelmatig – onregelmatig, symmetrie – asymmetrie, labiel – stabiel, positief – negatief, stileren, vergroten – verkleinen, spreiding, gradatie, concentratie, vormanalogieën...) • 2-dimensionaal • 3-dimensionaal • toepassingen in optiegerichte opdrachten
3	3.1 weet hoe kleur , volgens de waarneming, ontstaat en kan dit verwerken in eenvoudige optiegebonden opdrachten..	3 kleurenstudie <ul style="list-style-type: none"> • kleurperceptie

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN	LEERINHOUDEN
	De leerling: 3.2 kan uitgaande van etalages, mode (kleding) en/of kunst en de waarde en functie van kleuren beoordelen. (<u>u</u>) 3.3 weet welke de psychologische invloeden, de symbolische, sociale en culturele waarden van kleur zijn.	<ul style="list-style-type: none"> • kleurindeling • functies van kleuren (kleur als expressie, symbool, signaal) • kleurcontrasten • kleur en materie • psychologie van kleur (warm – koud, actief – passief, uitbundig – ingetogen, krachtig – zwak) • kleur en modetrends • kleur en soorten kleding • kleurencombinaties, stofassemblage • kleurtoepassing in de etalage • toepassingen in optiegerichte opdrachten
4	weet welke elementen een rol spelen bij het realiseren van een “ compositie ” en kan ze toepassen in optiegerichte opdrachten.	4 compositie <ul style="list-style-type: none"> • spreiding, concentratie, statisch, dynamisch, ritmisch, contrast, evenwicht (stabiel, labiel, symmetrie, asymmetrie) • schetsen, lijnvoering • figurines • denkproces • experiment • modeontwerp • motiveren • toepassingen in optiegerichte opdrachten
	beeldende technieken	
5	kan beeldende technieken selecteren en toepassen in functie van optiegerichte opdrachten.	5 beeldende technieken <ul style="list-style-type: none"> • mogelijk zijn o.a.: grafietpotlood, kleurpotloden, profileerpen, plakkaatverf, viltstiften, snijden en scheuren, ritsen en vouwen, sjabloneren, collage, montage, assemblage ... • toepassingen in optiegerichte opdrachten
	mode / kleding	
6	verwerft inzicht in de anatomische verhoudingen van het menselijk figuur en kan ze schetsmatig uitvoeren.	6 menselijk figuur <ul style="list-style-type: none"> • anatomische verhoudingen

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN			LEERINHOUDEN
	De leerling:			<ul style="list-style-type: none"> • man • vrouw • kind • figurines – geïdealiseerde modetekening • toepassingen in optiegerichte opdrachten
7	7.1	kan schetsmatig textiel-, kleding- en accessoireontwerpen uitvoeren.		7 compositie in mode en kleding <ul style="list-style-type: none"> • stylen • denkmethode • documentatie • experiment • inspireren • toepassingen in optiegerichte opdrachten
	7.2	kan een creatief en gestructureerd denkproces volgen om tot een eigen realisatie te komen.		
	7.3	kan gevolgde denkpistes en gemaakte creatieve keuzes voor eigen ontwerpen verwoorden.		
8	5.1	kan begrip opbrengen voor diverse modebeelden en textielcreaties uit verschillende culturen en periodes.		8 mode- en kledingstijlen <ul style="list-style-type: none"> • eigen en vreemde culturen • hedendaags en historisch • documentatie • stijkenmerken • toepassingen in optiegerichte opdrachten
	5.2	is in staat persoonlijke beleving en inzichten te verwerken in opdrachten. (u)		
	etaleren			
9	9.1	kan een deelaspect van een etalage (her)opbouwen.		9 etaleren <ul style="list-style-type: none"> • trends / mode • periodes (etalagekalender) • thema en sfeer • commercieel • onderdelen verwijderen • onderdelen vervangen • compositie herstellen • compositie aanpassen
	9.1	kan, onder begeleiding, een eenvoudige etalage realiseren.		
	9.2	weet dat de etalage een onderdeel is van het gehele reclameconcept van een zaak.		
10	10.1	weet welke de basiscomposities in een etalage mogelijk zijn.		10 compositie <ul style="list-style-type: none"> • vormvaste artikelen (bv. accessoires...) • niet-vormvaste artikelen (kleding, textiel...) • opbouw
	10.2	kan, onder begeleiding, eenvoudige 3-dimensionale composities in functie van een etalage realiseren.		

Decr. nr.	LEERPLANDOELSTELLINGEN De leerling:	LEERINHOUDEN
	composities in functie van een etalage realiseren.	<ul style="list-style-type: none"> • beeldende middelen toepassen • materiaalkeuze (materie) • imago, stijl van een zaak of een product
11	kan prijskaartjes aanpassen, vervangen en zelf uitschrijven.	11 prijskaartjes <ul style="list-style-type: none"> • lettertypes • materiaal en materieel (penseel-, stift- en pentypes, papersoorten) • typografie • calligrafie • hulpmiddelen (hulplijnen...)
	algemeen	
12	kan werken in groepsverband.	12 werken in groep <ul style="list-style-type: none"> • communiceren • organiseren, taakverdeling • sociale ingesteldheid
13	kan eigen werk en dat van anderen kritisch analyseren en beoordelen.	14 verwoorden <ul style="list-style-type: none"> • bestuderen • analyseren • motiveren
15	beseft dat zich documenteren via raadpleging en verzameling van diverse informatiebronnen attitudes zijn die elk creatief werkend individu moet bezitten.	15 documenteren <ul style="list-style-type: none"> • kranten • tijdschriften • via de vakhandel • via vakbeurzen • kunstuitgaven • vakliteratuur (mode en verkoop) • internet, ICT

PEDAGOGISCH-DIDACTISCHE WENKEN EN TIMING

Een leerplan is geen handboek maar een leidraad.

Algemene doelstellingen

Zij vormen oriënteringspunten en geven algemene richtlijnen aan met betrekking tot het vormingsresultaat dat uiteindelijk moet worden nagestreefd.

Leerplandoelstellingen

De realisatie ervan kan door middel van een theoretische en/of praktische benadering worden bereikt. In de jaarplannen worden ze over de graad gespreid. Zij zijn een nadere differentiatie van de einddoelstellingen en vormen een schakel tussen de algemenere einddoelstelling en de concreet observeerbare lesdoelen. **Het is aangewezen daarbij rekening te houden met het niveau van de leerlingen (bij de aanvang van een nieuwe graad en in de loop van het 1ste en 2de jaar) en het aantal lessen per week dat het vak gegeven wordt.** De rangschikking van de doelstellingen en de vertaling ervan naar jaarplannen, programma's, opdrachten en oefeningen toe wordt hierdoor bepaald. Verhoging van de moeilijkheidsgraad en verdere inhoudelijke uitdieping moet gestructureerd en naar het einde graad toe (verticaal) gebeuren.

Leerinhouden

Alle aspecten van het vakgebied komen er aan bod.

Leerinhouden zijn een verduidelijking en aanvulling van leerplandoelstellingen en beschrijven er in feite de diepte en de breedte van.

Gezien de eigenheid van het vak Plastische opvoeding is het noodzakelijk te werken met een open leerplan. Indien de leerkracht niet in staat is om alle leerinhouden in dezelfde mate aan bod te laten komen zal hij/zij een verantwoorde keuze maken. Hij/zij kan zich daarbij laten leiden door de het profiel van de optie waarin het vak opgenomen is. In één praktische opdracht kunnen uiteraard meerdere leerinhouden van toepassing zijn.

De leraar moet er wel op toezien dat alle leerplandoelstellingen gerealiseerd worden.

De geformuleerde leerinhouden zijn bouwstenen van de beeldtaal waarvan gebruik wordt gemaakt om de leerplandoelstellingen van het vak te realiseren. De taxonomie die het gedragsniveau bepaalt zal daarom worden aangepast aan de graad, de onderwijsvorm en de optie.

De ervaringen en inzichten die als verworven mogen worden beschouwd na het succesvol afronden van de 2de graad worden verder uitgediept en aangevuld in de loop van de 3de graad.

Lesdoelstellingen

Ze zijn het uitgangspunt van lesopdrachten. Bij de opstelling van lesdoelstellingen gaat de leerkracht uit van de leerplandoelstellingen en de leerinhouden. In tegenstelling tot leerplandoelstellingen worden de lesdoelstellingen de in lesvoorbereiding (als inleiding) geformuleerd in een concreet observeerbaar gedrag. De keuze en de volgorde van de lesdoelstellingen en de daaraan gekoppelde leerinhouden, didactische middelen en opdrachten zijn niet bindend. Wel moet de moeilijkheidsgraad in de loop van de opleiding verhogen.

Bij het bepalen van een lesonderwerp waarbij enerzijds een technisch en anderzijds een creatief en inzichtelijk doel betrokken is kan een keuze worden gemaakt uit een samenhang van verscheidene problemen (langs inductieve of deductieve weg).

Lesvoorbereiding

In de lesvoorbereiding drukt de leerkracht uit wat hij in een bepaalde les wil realiseren. Dat moet zeer concreet zijn zodat de leer- en vormingsprocessen (de didactische methode, de leerstof en de media) er goed op elkaar afgestemd kunnen worden.

Vakgroepwerking

Vermits naast het realiseren van specifieke vakdoelstellingen regelmatig linken gelegd worden naar de gevolgd specialiteit (o.a. via inhoud van praktische opdrachten...) is het noodzakelijk dat de leerkracht regelmatig deelneemt aan een vakgroepwerking binnen de optie in kwestie, kan overleggen met de lesgevers TV en PV. Enkel communicatie met vakspecialisten (binnen en buiten de optie/school) kan voldoende inzicht in de betreffende specialiteit verschaffen.

Vakgroepwerking zal bijdragen tot een zinvolle invulling van de opdrachten...

Didactische aanpak

De lesgever tracht van zijn les een afgerond geheel te maken, opgebouwd rond lesfasen (herhalen, sensibiliseren, probleemstelling, aanbreng van nieuwe kennis, evaluatie,...). Hij verliest daarbij nooit uit het oog dat het leer- en/of productieproces, eerder dan het product zelf, centraal staat.

De leerkracht legt gedurende de begeleiding onder meer de nadruk op: de verantwoorde keuze van materiaal en materieel, een efficiënte werkorganisatie, geregelde zelfevaluatie, precisie, orde en veiligheid. Het is aangewezen de leerling geregeld te toetsen op zijn opgedane kennis en gemaakte vorderingen (dit volgens vooraf vastgelegde evaluatiecriteria).

Theoretische sessies worden ingelast naargelang de behoeften van de leerlingen en **bij voorkeur inspeland** op de actualiteit en **specifieke, optiegebonden inhouden**.

Bezoeken bij kunstenaars, aan toonstellingen en aan bedrijven zijn een nuttige aanvulling van de theoretische en praktische lessen.

Bij elke opdracht zorgt de leraar ervoor dat:

- de leerling kennismaakt met iets nieuws, zowel op het vlak van de techniek, de inhoud als van de vorm = kennismaking;
- de leerling ertoe wordt aangezet om te onderzoeken, studeren, begrijpen en oefenen = studie;
- de leerling nieuwe middelen om zijn opdracht te realiseren ontdekt en toepast = toepassing.

Belangrijk is dat de opdrachten en bevragend karakter hebben. De leerstofafbakening is geen strak schema maar laat ruimte voor een dynamische en creatieve aanpak door de leraar.

Administratie

In een jaarplanning geeft de leerkracht aan hoe hij de leerinhouden zal verdelen over de ervoor voorziene lestijden. Regelmatig gaat hij na of alle geplande inhouden binnen de voorziene tijd gerealiseerd worden. Dergelijk jaarplan is geen strak keurslijf, eventuele tussentijdse correcties en aanpassingen blijven mogelijk.

De leerkracht houdt een agenda bij waarin de te behandelen opdrachten en inhouden per lesdag vermeld zijn. In een evaluatieschrift noteert hij naast de vorderingen van elke leerling de eventuele tekorten en remediëring ervoor. In een werkmap bewaart hij zijn cursussen, verwijzingen naar en/of voorbeelden van didactisch materiaal, een beschrijving en timing van de gegeven opdrachten en een tijdsindeling per vak. Bij betwistingen over beoordelingen of sanctionering kan de lesgever steeds een beroep doen op de administratieve documenten. Gecorrigeerde en besproken werken, de werkmap, examenkopijen, examenvragen en modelantwoorden bieden in dergelijk geval een extra steun.

Overzicht van de basisdocumenten:

- eigen agenda en die van de leerlingen;
- eigen werkmap(pen) met cursussen, lesvoorbereiding, opdrachtbeschrijvingen, jaarplanning...;
- de gecorrigeerde taken en overhoringen;
- kopijen van examens en tussentijdse toetsen;
- vragen en de modelantwoorden;
- evaluatieschrift met vermelding van de gebruikte evaluatiecriteria;
- schriftelijke verwittigingen van de leerling;
- werkschriften, werkmappen, kaften of documentatiemappen van de leerlingen;
- gerealiseerde werken, opdrachten, voorstudies ...
- contactafdrukken, foto's, video's, films, geluidsopnames...

De agenda's van de leerlingen worden ingevuld voor de dag dat de les moet gekend of het werk moet gemaakt zijn, niet op de dag dat de les gegeven werd.

De leerkracht zal regelmatig en bij wijze van steekproef de werkmappen en de agenda's van de leerlingen controleren.

De leerling legt minstens één werkmap aan.

In de leerlingenwerkmap vindt men o.m.:

- omschrijving van de opdracht(en) of thema('s) + uit te voeren taken;
- de leerinhoud, verklaring en beoordelingscriteria van de opdrachten;
- theoretische toelichtingen, incl. verklaring van woorden en/of begrippen en cursussen;
- documentaties en illustraties i.v.m. de opdrachten, eventueel specifieke bibliografie;
- schetsen, voorstudies, gebruikte bronnen en/of voorbeelden, een kopij van de bereikte resultaat;
- de beknopte verantwoording of legitimatie van eventueel onderzoek.

Dergelijke leerlingenwerkmap biedt o.m. de volgende voordelen:

- leerling en leerkracht kunnen op elk ogenblik nagaan welke opdrachten werden uitgevoerd;
- leerlingen en leerkracht kunnen steeds nagaan hoe een werk uitgaande van een opdracht is geëvolueerd;
- de leerling heeft een verklarende lijst van vaktermen en -begrippen, beschrijvingen, illustraties, materieel en materiaal;
- de leerling kan tot een beter inzicht komen in eigen en andermans werk met behulp van de genoteerde analyse en besprekingen van uitgevoerde opdrachten.

Het werkschrift blijft behouden gedurende de volledige opleiding. Aantekeningen dienen kort en bondig te zijn. Daar er voortdurend documenten van uiteenlopende aard aan het schrift worden toegevoegd is een ringmap aan te bevelen.

Handboeken zijn, naast divers audiovisueel materiaal, hulpmiddelen die de realisatie van het leerplan ondersteunen.

Het theoretische onderricht

Theoretische lessen dienen zoveel mogelijk geïllustreerd te worden (reproducties, foto's, dia's, video's, filmfragmenten, ...) of getoetst aan praktijkoefeningen (in het atelier).

Aan te bevelen tijdsgebruik – jaarplanning

De tijd om dit leerplan te realiseren werd berekend op 25 lesweken. Hierin is ook ruimte voorzien voor de persoonlijke inbreng van de leerkracht inzake onderwerpen en accenten.

ICT

Informatie en communicatietechnologie biedt een schat aan mogelijkheden.

Nooit gebruik maken van het internet is ondenkbaar.

Elk computersysteem bevat bovendien zeer bruikbare en eenvoudig te hanteren grafische toepassingssoftware, ook voor het eigen vak.

Indien onvoldoende gekend door de leerkracht is nascholing noodzakelijk!

Optiegerichte lesinhouden en opdrachten (suggesties)

Welke inhouden in het vak Plastische opvoeding effectief aan bod komen wordt in de eerste plaats bepaald door de vakleraar zelf in nauw overleg met de vakleerkrachten PV en TV binnen de optie.

De hier opgesomde suggesties zijn bijgevolg ondersteunend en niet bindend. Mogelijk zijn o.m.:

- oefeningen waarneming naar levend model en/of document;
- bestaande kledingstukken, accessoires... (na)tekenen en naar eigen inzicht aanpassen;
- wijzigingen aanbrengen op modellen - naar document;
- tekenkundig weergeven van allerlei kledingonderdelen en details (stoffen, motieven, plooiën, zakken, kragen, knopen...)
- eenvoudige kledingontwerpen realiseren, gebruik makend van in diverse beeldende middelen, technieken en materies;
- zelf een model stylen (volgens een bepaalde modetrend maar ook sportief, zakelijk, seizoengebonden...);
- studie van modebladen ter verzameling van documentatie als uitgangspunt voor opdrachten (onderdelen van kleding, accessoires, diverse details...);
- studie van paginaopmaak (lay-out) in vakgebonden reclamemiddelen en publicaties;
- informatiestudie via internet, modebladen, video-opnames, vakbeurzen...

MINIMALE MATERIELE VEREISTEN

Volgende opsomming is niet limitatief.

- ruim, licht lokaal met mogelijkheid tot verduisteren
- stromend water met aangepaste wasbak
- groot afwasbaar bord, gedeeltelijk geruit, een wit bord voor projectie, een prik- of magneetbord
- bordtekendriehoek, lat, bordpasser
- werktafels voor 2 leerlingen met formicablad (0,80x2m)
- verstelbare stoelen met rugleuning
- kast met schuiflade, geschikt voor papier A1
- afsluitbare opbergkasten
- papiersnijmachine, snijlengte 90 cm
- lichttafel
- verlichtingsset (verplaatsbaar) voor waarnemingtekenen
- ruimte voor etaleren
- panelen (zacht board)
- gereedschapskoffer of -kast
- trektangen
- nietjespistolen
- etaleerhamers
- metalen lat(ten), roestvrije stalen snijlat, afm. 1 m
- speldenkussens
- stevige snijmessen
- kunststoffen (transparante) snijplaat met maataanduiding in millimeter, formaat A2
- grote vuilbak

Audiovisuele middelen:

- overheadprojector, episcoop of ander projectiesysteem
- naslagwerken (klasbibliotheek met kunsttijdschriften, modetijdschriften, vakbladen mode en etalage zijn nuttig)

Algemene opmerkingen:

De behoeften zijn groot, de middelen doorgaans beperkt. Men hoeft niet te overdrijven maar beneden een bepaald uitrustingsniveau kan geen ernstig werk geleverd worden. Een weldoordacht en rationeel gebruik van de beschikbare financiële middelen dringt zich op. Dit leerplan kan een school niets opleggen betreffende de aanbesteding van de fondsen. Een aanvaardbare minimumuitrusting is echter noodzakelijk. Het strekt tot aanbeveling om de vakleraren via de vakwerkgroep advies te vragen aangaande het stellen van prioriteiten binnen het begrootte budget.

Inzake veiligheid is de volgende wetgeving van toepassing:

- **Codex**
- **ARAB**
- **AREI**
- **Vlarem.**

Deze wetgeving bevat de technische voorschriften die in acht moeten genomen worden m.b.t.:

- **de uitrusting en inrichting van de lokalen;**
- **de aankoop en het gebruik van toestellen, materiaal en materieel.**

Zij schrijven voor dat:

- **duidelijke Nederlandstalige handleidingen en een technisch dossier aanwezig moeten zijn;**
- **alle gebruikers de werkinstructies en onderhoudsvoorschriften dienen te kennen en correct kunnen toepassen;**
- **de collectieve veiligheidsvoorschriften nooit mogen gemanipuleerd worden;**
- **de persoonlijke beschermingsmiddelen aanwezig moeten zijn en gedragen worden, daar waar de wetgeving het vereist.**

EVALUATIE

De evaluatie geschiedt door middel van deelproeven en eindproeven (zie vigerende regelgeving). De eind- en leerplandoelstellingen zijn het uitgangspunt voor de evaluatie.

Bij elke evaluatie houdt de leerkracht niet alleen rekening met de technische uitvoering maar ook met de voorafgaande werkfasen en met de inbreng van persoonlijke creativiteit.

DOEL

Via evaluatie bepaalt de leraar in welke mate de concreet gestelde doelen bereikt zijn. Een positieve evaluatie gaat uit van hetgeen de leerling heeft bijgeleerd, niet van de tekorten. De evaluatie bestaat erin het werkproces van de leerling te toetsen aan de opdracht en omgekeerd. Voor permanente en objectieve evaluatie is het aangewezen te kunnen steunen op concrete evaluatiegegevens. Evaluatiecriteria die bij voorkeur opgesteld worden door de vakwerkgroep in samenspraak met de directie. Het strekt tot aanbeveling om via het agenda van de leerling de evaluatiecriteria aan de ouders mee te delen. Herhalingsbeurten kunnen aangevuld worden met korte schriftelijke overhoringen, praktijkopdrachten, mondelinge beurten, punten voor observatiegegevens, orde en/of medewerking. Hierbij is het ook nuttig voortdurend aandacht te besteden aan zelfevaluatie van de leerlingen. Procesevaluatie kan best gebeuren aan de hand van het verloop van de praktijkopdrachten. Observatie van het affectieve gedrag van de leerling kan aanleiding geven tot aanpassing van een evaluatiecijfer.

Door classificatie van evaluatievragen en/of- opdrachten volgens de taxonomie (kennen, kunnen en zijn) zal de leraar in staat zijn het doel van zijn evaluatie te bereiken.

Voor Plastische opvoeding kan het examen vervangen worden door een beoordeling van de in een duidelijk afgebakende periode (examenperiode bvb.) gerealiseerde opdracht. *De ideevorming, de onderzoeks- en uitvoeringsfasen gedurende de realisatie van die opdrachten (het proces) zijn daarbij minstens even belangrijk als het gepresenteerde werk (het product).*

De evaluatiemomenten worden per school bepaald. Mogelijke evaluatiemomenten zijn:

- evaluatie van de dagelijkse inzet en het verwerken van de gegeven lessen: punten dagelijks werk (zinvol commentaar en volledige remediëring);
- evaluatie waar de punten voor langere periodes vermeld staan: examenpunten (vermelden van commentaar, remediëring en klasgemiddelden).

De geïntegreerde proef (gip)

De laatstejaars van de 3de graad leggen een geïntegreerde proef (gip) af. Het vak Plastische opvoeding zal bij voorkeur hiervan deel uitmaken.

Gelieve de vigerende regelgeving te consulteren.

De pedagogische begeleidingsdienst stelt bovendien een servicedocument ter beschikking met aanbevelingen betreffende het praktische verloop van dergelijke proef. Dat document kan bekomen worden via het internet of het secretariaat van de begeleidingsdienst van het Gemeenschapsonderwijs.

BIBLIOGRAFIE

Tijdschriften - algemeen

- AAA, Arts Antiques Auctions, JP Contré, BD. E. Manchtens 79, 1000 Brussel
- Art Das Kunstmagazin, Am Baumwall 11, 20459 Hamburg
- Art in America, PO Box 10902, Des Moines, Iowa 50340
- Artpress, Rue Saint Simon 2, 75007 Paris
- Arts, *Actualités magazine*, Rue Villeneuve 21, 92110 Clichy
- Beaux Arts, *Le magazine de l'actualité*, Tour Montparnasse 33, Av. du Maine 75755 Paris
- Connaissance des Arts, Société Française de Promotion Aristique, Rue de Ponthien 25, 75008 Paris
- Dada, *Kunsttijdschrift voor kinderen*, Lotte Vandeweerd, Anjelierstraat 77, 9000 Gent
- De Facto, *Tijdschrift voor Kunstgeschiedenis en Argeologie*, JW Wilsonstraat 80, Brussel
- De Vrienden van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België, *Driemaandelijks tijdschrift*, Regentschapstraat 18, 1000 Brussel
- Flash Art, Via Carlo Farini 68, 20159 Milano
- Kunstbeeld, *Tijdschrift voor beeldende kunst*, Joh. Verhulststraat 101, 1071 MX Amsterdam
- Kunst en Cultuur, *Tijdschrift*, Paleis voor Schone Kunsten, Koningstraat 10, 1000 Brussel
- Le Journal des Arts, Avenue Villemain 23, 75014 Paris
- L'Oeil, *Magazine international D'art*, Rue Guichard 10, 75116 Paris
- Metropolis M, *Tijdschrift voor hedendaagse kunst*, Postbus 19263, 3501 DG Utrecht
- Modern Paiters, Central Books, 99 Walls Road, London E 95 LN
- Musé Art, *Le Magazine des expositions et du voyages culturel*, Rue Gallieni 159, 92100 Bologne
- Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen, *Driemaandelijks tijdschrift*, Kasteelstraat 97, 8700 Tielt
- Ra, *The Royal Academy Magazine*, London
- Tableau, *Tijdschrift voor beeldende kunst en antiek*, Grote Haven 1, 2861 BM Haastrecht
- Universe des Arts, *Magazine de l'information artistique*, Avenue René Coty 14, 75014 Paris
- Vernissage, *Nederlands - Vlaams kunstmagazine*, Keizersgracht 520, Amsterdam
- Vitrine, *Tijdschrift Openbaar Kunstbezit*, Postbus 30446, 2500 GK Den Haag

Boeken - algemeen

- BAGNALL, B., *Tekenen en Schilderen*, Cantecleer / bv. De Bilt, ISBN 90/213/0371/X
- DEJONCKHEERE, M., *Het woord scheidt Beelden - Het beeld doet spreken*, J. Van In - Lier, ISBN 90/306/1717/9
- DEJONCKHEERE, M., *Zien, Denken, Doen*, J. Van In - Lier, ISBN 90/306/1599/0
- DUCHTING, H., Taschen Verlag, Keulen
- EGMOND en DE POEL, *Kunstbeschuwing (+ werkboek)*, Wolters - Noordhoff
- EIGER, D., Expressionisme, Taschen Verlag, Keulen
- GERRITSEN, F., *Het Fenomeen Kleur*, Cantecleer / De bilt, ISBN 90/21113/0055/9
, *Blauw met geel is geen groen*, Cantecleer, ISBN 90/913/0500/3
- HICHETIER, A., *Het Kleuren A,B,C*, Cantecleer

- ITTEN, J., *Beeldende kunst in vorm en inhoud*, Cantecleer / Westland
- ITTEN, J., *Kunst en kleur*, Cantecleer
- LEINZ, G., *Moderne Kunst Zien en Begrijpen*, Trendboek
- PAPPIN, A en WILLIAMS H., *Kijken is de Kunst*, Casterman, ISBN 90/303/1710/8
- SCHASFOORT, B., *Beeldonderwijs en didactiek*, Wolters-Noordhoff, Groningen, 1999, ISBN 90/01/77321/5
- SIMPSON, I., *Praktische Tekencyclopedia*, Gaade uitgevers Veenendaal
- SMEETS, R., *Ornament, symbool en teken*, Taschen Verlag Keulen
- SOUILLARD, C., *Kunst in België*, Lanno, ISBN 90/209/1381/6
- VAN DEN BROECK L. en DEBERSAQUES S. en GEIVERS R., *'n Kijk op Kunst*, Standaard educatieve Uitgeverij
- VAN WIEMEERSCH, A., *Internationaal Lexicon*, Kunstforum
- VAN RHEEDEN H. en HOONHAUT P. en KONIJN M. en LAMBERS R., *Kunst in Zicht*, Wolters - Noordhoff
- WATTEN, I., *Pablo Picasso*, Taschen Verlag, Keulen
- VAN DEN AKKER, L., *Kunsthistorisch Overzicht, Klassieke oudheid tot de 19e eeuw*, Wolters – Noordhof
- ZOMEN en KEUNIG, E., *Kleur*, 2de druk, ISBN 90/210/3930/3
- Vrolijke vouwsels van papier, Speelse eierdozen, Ruimtelijk papierplezier, Creaties van zilverfolie*, Cantecleer Hobbywijzers
- Van Altamira tot Heden*, Nederlandse Boekhandel, ISBN 90/289/9533/2

Tijdschrift - etaleren

- Schaufenster & shopdesign (Postfach 2147 – 94011 Passau)
voor België: Bruil & van de Staaij, postbus 75, 7940 AB Meppel, Nederland

Boeken - etaleren

- BERGEN, H., *Etaleren stap voor stap*, Den Gulden Engel, Educatieve uitgeverij
- BERGER, H., *Leren etaleren*, De Nederlandse Boekhandel, 1988, ISBN 90 289 0791 2
- BERGER, H., *Stapsgewijs Etalagegewijs - basisboek*, Den Gulden Engel, Educatieve uitgeverij, 1996, ISBN 90 5035 4262
- HULSMAN, J., en KAEYSER, A., *Modern etaleren*, Van Mantegem en De Does, Leiden
- THUIJSMAN, C.J., *Etaleren en presenteren*, Wolters Noordhoff, Leuven, ISBN 90 01 86263 2
- DRAGT, R., *Reclameschrift in woord en beeld*, Thieme, 1991
- HAAKMAN, I., *Reclameschrift*, Stichting Ivio, Lelystad, 1977
- VRIENS, A., *Lettervormen*, Agon Elsevier, Brussel
- MULDER, J., *Decoreren*, Wolters Noordhoff, Leuven, 1978
- STEFFENS, H., *Reclame in vorm – Practicum*, Wolters Noordhoff, 1989
- GILL, W., R., *Rendering with pen and ink*, Van Nod Reinholt, 1973, ISBN 0442 22 694 2
- STEVENS, T., *Kalligrafie van A tot Z*, Focus Elsevier, Brussel, 1979, ISBN 90 10 02829 1
- LANGFORD, M., *Alles over Fotografie*, Focus Elsevier, Brussel, 1979, ISBN 90 10 02829 1